

Centrum audiovizuálních studií**Posudek teoretické diplomové práce – bakalářské / magisterské**

Autor/ka práce:

Andrej Sýkora

Název práce:

Politická moc algoritmů

Posudek vedoucí/ho práce

Posudek oponenta/ky

Autor/ka posudku (jméno, příjmení, pracoviště):

Lukáš Likavčan, CAS FAMU

Hodnocení obsahu a výsledné podoby teoretické diplomové práce:

Vhodnost zvoleného cíle a přístupu práce:

Cieľ je zvolený jasne a vhodne, prístup práce je v poriadku.

Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu:

Práci by istotne prospelo využiť širší okruh literatúry, vzhľadom na jej veľmi široký záber a ambíciu.

Schopnost kriticky vyhodnotit a použít odbornou literaturu:

Dobrá.

Logičnost struktury práce, souvislost jejich kapitol a jejich proporce:

V poriadku.

Jazyková a stylistická úroveň práce:

Priemerná, oceňujem osobný vklad.

Dodržení citační normy (pokud se v textu opakovaně vyskytují přejeté pasáže bez udání zdroje, práce nemůže být doporučena k obhajobě):

Citácie sú v norme, až na rozhodnutie neprekladať cudzojazyčné citácie – vid' môj komentár nižšie.

Obrazové přílohy v dostatečném rozsahu, oprávněnost a vhodnost příloh, grafická úprava:

Práca obsahuje jeden obrázok, grafickú úpravu nemožno preto hodnotiť.

Původnost práce, přínos k rozvoji oboru:

Práca opakuje zistenia niektorých prúdov súčasnej kritickej teórie digitálnych technológií, má význam hlavne v česko-slovenskom kontexte.

Celkové hodnotenie diplomovej práce (A-F): C

(vysvetlivky hodnotení: A = výborný výkon prevyšujúci daná kritéria, B = nadprůměrný výkon s minimem chyb, C = průměrný výkon s přijatelným počtem chyb, D = přijatelný výkon s větším počtem chyb, E = výkon vykazující minimální naplnění kritérií, F = nepřijatelný výkon)

Doporučení:

Vlastní slovní hodnocení teoretické diplomové práce obsahuje odstavec shrnující obsah práce a její závěry; rozvádí detailněji hodnocení dílčích kritérií uvedených výše, zejména zdůvodnění známek D, E, F; vyzdvihuje přednosti práce, zvláště v případě hodnocení A, B; formuluje otázky, k nimž se student/ka musí při obhajobě vyjádřit; na závěr uvádí jednoznačné vyjádření, zda autor prokázal či neprokával schopnost samostatné tvůrčí činnosti ve své oblasti výzkumu, zda jeho práce splňuje či nesplňuje požadavky standardně kladené na diplomové práce, zda vedoucí/oponent práci doporučuje či nedoporučuje k obhajobě a jakou známku navrhuje. Slovní hodnocení má typicky rozsah 1 normostrany; v případě práce bez výtek může být i kratší. U prací, kde není co vytýkat, je namístež položit doplňující otázku ve smyslu, kam by uchazeč pokračoval v dalším výzkumu.

Vlastní slovní hodnocení teoretické diplomové práce:

Práca Andreja Sýkoru nadväzuje na niektoré prúdy súčasného kritického písania o digitálnych technológiách všeobecne a umelej inteligencii zvlášť. V práci sa autor snaží identifikovať akým spôsobom algoritmy môžeme chápať ako autonómne štruktúry s politickým dopadom, a premyslieť, ako tento druh politickej moci algoritmov presne pomenovať a analyzovať. Na práci si veľmi cením, že autor vychádza z vlastnej skúsenosti a svoju programátorskú znalosť zrozumiteľne prekladá do registra teoretickej analýzy. Takáto kompetencia by mala byť devízou každého absolventa a absolventky CASu. Výhodou práce je tiež skvelé zhromažďovanie veľkého množstva príkladov, ktoré sa až na pár výnimiek – napríklad príbeh Twitter bota Tay – v literatúre a populárnych debatách ešte úplne neobohrali. Dalo by sa síce namietat, že zvolit' si ENIAC ako počiatok moderných výpočtových technológií je veľmi arbitrárna voľba, alebo že vynález TCP/IP protokol nie je najvhodnejšia identifikácia zásadného historického zlomu vo vývoji digitálnych technológií, vzhľadom na iné protokoly, ktoré mu predchádzali. Tieto námietky sú však skôr vecou detailov, ktoré kvalitu práce neohrozujú. Skutočným problémom práce je to, že vo svojom celku vyznieva ako síce umne vyskladaný, ale pri bližšom skúmaní relatívne povrchný prehľad základných postojov súčasnej politickej teórie digitálnych technológií.

Už len názov práce vo mne vzbudil zvedavosť, na akú stranu sa autor prikloní v otázke toho, či algoritmy iba „sociomorfne“ reflektujú politickú kultúru a ideológie, alebo či naopak generujú vlastné druhy politík. Aj keď na začiatku práce autor správne uvádza, že algoritmy skutočne nejaký druh politickej agendy majú, pretože na nich delegujeme množstvo rozhodovacích procesov, autor sa jasnej identifikácii tohto problému vyhol. Jeho kritika abstrakcie a zjednodušovania ako typických znakov súčasných digitálnych technológií však napovedá, že algoritmy považuje skôr za prostriedky konzervácie moderných techník moci (o čom tiež svedčí autorova diskusia Deleuzovho konceptu *kontroly*). Otázkou potom je: Je abstrakcia a zjednodušovanie skutočne niečím, čo prinášajú digitálne technológie, alebo ide skôr o širšiu tendenciu kultúrnych techník, ktoré majú v pred-digitálnej histórii médií množstvo odlišných manifestácií (tak pozitívnych, ako aj negatívnych)? Sú zjednodušovanie, abstrakcia či štandardizácia skutočne nutne negatívnymi tendenciami, alebo fungujú v dialektickom vzťahu k zvyšovaniu komplexnosti, otváraníu novým procesom a nachádzaniu nových registrov „konkrétne“? Je napríklad štandardizácia klávesnice písacieho stroja historickým zločinom?

Do tej miery, do akej práca funguje ako základný popis politických dopadov algoritmov, je práca v poriadku – obzvlášť s prihliadnutím k tomu, že ide o magisterskú prácu. Zaslúžila by si však lepšiu

definíciu toho, čo politika je, a s ohľadom na túto definíciu by sa hodnotenia týchto dopadov v práci mohli javiť buď ako prehnané, alebo ako nedostatočné. Preto moja ďalšia otázka pre autora znie: Čo pre autora znamená politika a politická moc? Kloní sa skôr k predstave politiky ako nejakého priestoru komunikácie a rozhodovania o spoločných záležitostiach (po vzoru Jürgena Habermasa), alebo chápe politiku ako priestor, v ktorom sa realizujú spoločenské antagonizmy (po vzoru Carla Schmitta či Chantal Mouffe)?

Práca využíva veľké množstvo literatúry, ale aj tak vynecháva niektoré referencie, ktoré by mohli byť pre kvalitu práce podstatne prínosné. Napríklad analýza štandardizácie mohla byť doplnená lepším výkladom o tom, ako každá jedna infraštruktúra v histórii viedla k štandardizáciám – vo svetle toho by sa problém štandardizácie v priestore digitálnych technológií nejavil až tak dramaticky (čo je tiež pointa analýz autorov a autoriek ako Harold Innis, Keller Easterling alebo John Durham Peters). Pri diskusii dát a databáz ďalej do budúcnosti nemožno opomenúť práce Wolfganga Ernsta či Hirokiho Azumu. Diskusia „nečistoty dát“ v práci by si tiež zaslúžila lepšiu analýzu kontextu zberu dát – počiatočné skreslenie dát je totiž dané samotným zberným aparátom, a práve preto žiadne dáta nie sú „surové“. To by sa autorovi ľahšie pozorovalo, kebyže sa odkáže na súčasnú sociológiu vedy a technológií, ale od magisterskej práce až takýto disciplinárny presah určite nemožno očakávať. Uvádzam to preto skôr ako odporúčanie pre prípadnú budúcu tvorbu.

Veľkým mínusom práce je štylistická stránka. Práca obsahuje nadmerné množstvo štylistických nekonzistencií, dvojité medzery, a veľkým sklamaním je autorovo rozhodnutie neprekladať citácie. Pokiaľ si autor skutočne ctí myšlienok autorov a autoriek, ktoré cituje, nemal by napríklad Friedricha Kittlera uvádzať v nemeckom origináli? Každopádne – nájsť a správne zvoliť citát do práce je rozhodne dôležitá schopnosť pre úspešné písanie diplomovej práce, ktorá ukazuje intelektuálne kompetencie autora. Vedieť však daný citát aj preložiť svedčí o ešte hlbšej úrovni porozumeniu citátu, a presne to je význam toho, prečo sa citácie v akademickom prostredí prekladajú. Autor si v tomto smere vybral príliš pohodlnú cestu, a neukázal nám tak, že týmto hlbším porozumením textu naozaj disponuje – porozumením, ktoré sa bežne demonštruje v pokusoch o preklad zložitých myšlienok. Pravdaže dôverujem autorovi v tom, týmto porozumením istotne disponuje, akurát magisterskú prácu nevyužil v tomto ohľade ako spôsob, ako nám túto svoju kompetenciu v celej sile predstaviť.

Práca tiež nadmerne využíva istý druh mystifikačného pátosu, v ktorom sú algoritmy a digitálne technológie opakovane popisované ako magické, nepredvídateľné, alebo nejakým spôsobom „nekonečné“. Nebolo by miesto toho lepšie urobiť čitateľovi službu, a vysvetliť strojové učenie alebo architektúru umelých neurónových sietí ako aplikácie štatistickej geometrie? Dobrým vzorom do budúcnosti by tu mohla byť tvorba Mattea Pasquinelliho, ktorého autor čiastočne v práci cituje, alebo výborná popularizačná činnosť Gena Kogana (ml4a – Machine Learning for Artists).

Prácu teda hodnotím ako dobrú, ale nevyvážený pokus o zachytenie politickej moci algoritmov. Miesto širokého záberu si mohla vybrať jeden aspekt tejto moci a podrobne ju zmapovať, spolu s poctivejšou prácou na definovaní toho, čo *politická* moc algoritmov vlastne znamená. Prácu preto navrhujem k obhajobe a hodnotím známku C.

Datum: 22.09.2019

Podpis:

